

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલયમાં

ક્રિમિનલ રિવીઝન એપ્લિકેશન (અગેસ્ટ કન્વિક્શન-નેગોસિએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ
એક્ટ) નં. ૫૪૨/૨૦૧૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. જી. શાહ

૧.	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨.	રિપોર્ટરને રિફર કરવું કે નહીં?	
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રી ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

=====

ઈન્દ્રવદન નવનીતલાલ શેઠ – અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧ – સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી:-

અરજદાર(ઓ) નંબર ૧ તરફથી વિ. વકીલ શ્રી સૌરભ એમ. પટેલ

સામાવાળા(ઓ) નંબર ૨ તરફથી વિ. વકીલ સુશ્રી સ્નેહા એ. જોશી

સામાવાળા(ઓ) નંબર ૧ તરફથી વિ. એ.પી.પી. શ્રી કે. પી. રાવલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. જી. શાહ

તારીખ ૨૯/૦૭/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી સૌરભ એમ. પટેલ અને સામાવાળા નંબર ૧-રાજ્ય, જેઓ ઔપચારિક પક્ષકાર છે, તેમના તરફથી વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી કે. પી. રાવલ, જ્યારે સામાવાળા નંબર ૨ તરફથી વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી સ્નેહા એ. જોશીને સાંભળ્યા.

૨. અરજદાર મૂળ આરોપી છે અને સામાવાળા નંબર ૨ એ મૂળ ફરીયાદી છે,

જેણે મોડાસાના જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસની કોર્ટ સમક્ષ નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ ફોજદારી કેસ નંબર ૧૮૦ / ૨૦૦૪ દાખલ કર્યો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટે, બંને પક્ષોના પુરાવા અને રજૂઆતો ધ્યાને લીધા પછી, ૨૬મી નવેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ પોતાના ચુકાદા અને હુકમથી, અરજદારને નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળનો ગુનો કરવા બદલ દોષી ઠેરવ્યા અને તે મુજબ તેમને ૧૫ મહિનાની સાદી કેદની સજાના સ્વરૂપમાં શિક્ષા ફરમાવી. ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને ચેકની રકમ ફરીયાદીને ચૂકવવાનો પણ આદેશ આપ્યો છે.

૩. દોષસિદ્ધિના આવા ચુકાદાથી નારાજ થઈને, અરજદારે મોડાસાની સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ કરી હતી. એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, મોડાસાએ ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૧ ના રોજના તેમના આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા આવી ફોજદારી અપીલ નંબર ૫૨ / ૨૦૦૭ રદ કરી હતી અને તે દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટના દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને હુકમને બહાલી આપી હતી. સેશન્સ કોર્ટે અરજદારને ૧૫ દિવસમાં આત્મસમર્પણ કરવાનો આદેશ આપ્યો છે.

૪. જ્યારે દોષસિદ્ધિના આવા સમવર્તી ચુકાદાને રિવિઝનમાં પડકારવામાં આવ્યો, ત્યારે આ કોર્ટે આત્મસમર્પણ કરવાનો સમય લંબાવ્યો હતો અને આખરે અરજદાર એક મહિનાની અંદર ચેકની ૫૦% રકમ જમા કરાવે તે શરતે

આક્ષેપિત ચુકાદાની તાકીદ પર મનાઈહુકમ આપ્યો હતો. તેથી, જ્યારે અરજદારે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રૂ. ૧,૭૫,૦૦૦/- જમા કરાવ્યા, ત્યારે આ રિવિઝન વર્ષ ૨૦૧૨ માં અરજદારને જામીન આપવા સાથે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું પરંતુ નવું બોન્ડ રજૂ કરવાના આદેશ સાથે.

૫. ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ફરિયાદીના કેસનો સારાંશ એવો છે કે અરજદાર-આરોપીએ તેમની વચ્ચેની મિત્રતાને કારણે તેમની પાસેથી રૂ. ૩,૫૦,૦૦૦/- ની રકમ લીધી હતી પરંતુ અરજદાર-આરોપી દ્વારા સામાવાળા-ફરિયાદીની તરફેણમાં આપવામાં આવેલો પ્રશ્નવાળો ચેક બાઉન્સ થયો હતો એટલે કે અરજદારની બેંક દ્વારા વાળ્યૂકવાયેલ પાછો ફર્યો હતો. તેથી, ફરિયાદીએ ઉપર જણાવ્યા મુજબ ફરિયાદ દાખલ કરી, જેમાં તેણે આંક-૧૩, ૩૭, ૪૭, ૫૦, ૨૩, ૨૪ ૨૬, ૨૭, ૨૮ અને ૪૪ પર સંબંધિત મૌખિક પુરાવા રજૂ કર્યા, જ્યારે અરજદારે ન તો સાક્ષી બોક્સમાં પ્રવેશ કર્યો કે ન તો કોઈ મૌખિક પુરાવા આપ્યા પરંતુ આંક-૬૪, ૬૫, ૬૬ અને ૬૭ પર રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા કેટલાક દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પર આધાર રાખ્યો.

૬. પરસ્પરની રજૂઆતો અને પુરાવાઓ ધ્યાને લીધા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે બચાવ પક્ષના સંસ્કરણ પર વિચાર કર્યો છે; જેમાં એવું સબમિટ કરવામાં આવ્યું છે કે ડાહ્યો માણસ અરજદારને નાણાં ધીરે નહીં જ્યારે તેના અગાઉના લેણાં વસૂલ

થયા ન હતા અને આવી રજૂઆતના સમર્થનમાં, તે સિવિલ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખી રહ્યો છે; જેમાં, રૂ. ૧,૩૧,૦૦૦/- ની રકમ વસૂલ કરવા માટે ફરિયાદીની પત્ની દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો કોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે જ્યારે ફરિયાદીની પત્નીનો દાવો રદ કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે ફરિયાદી આરોપીને ક્યારેય પૈસા ધીરે નહીં અને તેથી, વાસ્તવમાં, ફરિયાદીએ આરોપીને કોઈ પૈસા ચૂકવ્યા છે અથવા આરોપી અન્યથા ફરિયાદીને કોઈ રકમ ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે તેવા આ યોગ્ય પુરાવાના અભાવે, ફરિયાદીના કબજામાં હોવા છતાં ચેક અવેજ વગરનો છે અને તેથી, ફરિયાદી દ્વારા આરોપી પાસેથી વસૂલ કરવાપાત્ર કોઈ કાનૂની લેણાંના અભાવે, કલમ ૧૩૮ હેઠળની ફરિયાદ ટકે તેમ નથી અને તેથી દોષસિદ્ધિ અયોગ્ય છે. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ફરિયાદી તે વ્યક્તિનું નામ જાહેર કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે જેની પાસેથી તેણે અરજદારને ધીરવા માટે રકમ ઉધાર લીધી હતી જ્યારે એ સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે ફરિયાદીએ આરોપીને ધીરવા માટે તેના મિત્ર પાસેથી આવી રકમ ઉધાર લીધી હતી. તેથી, ફરિયાદી જેની પાસે આરોપીને ધીરવા માટે નાણાં ન હતા તેણે આરોપીને આવી રકમ કેવી રીતે ચૂકવી તે અંગેના પુરાવાના અભાવે અને તેથી, આરોપીને આવા કોઈ નાણાં ધીરવાની ફરિયાદીની વિનંતી અંગેના પુરાવાના અભાવે, ફરિયાદીની તરફેણમાં અનુમાન થઈ શકે નહીં અને તેથી, આરોપી દ્વારા ફરિયાદીને ચૂકવવાપાત્ર હોઈ શકે તેવા કાનૂની દેવા અંગેના કોઈ પુરાવાના અભાવે, ફરિયાદ

ટકે તેમ નથી અને આવા પુરાવાના અભાવે દોષસિદ્ધિ થઈ શકે નહીં.

૭. મેં રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી તેમજ ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજ પુરાવાઓ વાંચ્યા છે. આવા પુરાવાઓની ચકાસણી પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અહીં-તહીં કેટલાક પ્રશ્નો પૂછવા સિવાય, આરોપી ફરિયાદીના પુરાવાઓનું ખંડન કરી શક્યો નથી જે પુષ્ટિ કરે છે કે આરોપીએ આવા ચેકમાં દર્શાવેલ રકમની ચુકવણી કરવા માટે ફરિયાદીની તરફેણમાં ચેક આપ્યો હતો અને તેથી, જ્યારે ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદીની તરફેણમાં અને આરોપીની વિરુદ્ધમાં ચેક અને દેવાનો સ્વીકાર ગૃહીત લીધો છે ત્યારે કોઈ અનિયમિતતા કે ગેરકાયદેસરતા નથી. જો આપણે ઉપલબ્ધ રેકૉર્ડની ચકાસણી કરીએ તો, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે ચેક આરોપી દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો અને આરોપીના ખાતામાં પૂરતું ભંડોળ ન હોવાને કારણે તેના બેંકર દ્વારા વાળચૂકવાયેલ પાછો ફર્યો છે. તેથી, જ્યાં સુધી, ફરિયાદી તે ચેકમાં હસ્તાક્ષર ઓળખવામાં અસમર્થ ન હોય ત્યાં સુધી, એવું કહી શકાય નહીં કે આરોપીએ ચેક આપ્યો જ નથી. આવા તમામ કેસોમાં, યાદ રાખવા જેવી એક મૂળભૂત બાબત એ છે કે ફરિયાદ દાખલ કરતા પહેલા, વૈધાનિક નોટિસ આપવી ફરજિયાત છે અને તેથી, વર્તમાન કેસમાં પણ, ફરિયાદીએ આરપીએડી દ્વારા ૩૧મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૪ ની વૈધાનિક નોટિસ આપી છે જે અરજદારને આરપીએડી ની પહોંચ રસીદ પરની નોંધ મુજબ બજી છે જે રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવી છે અને ત્યારબાદ, જો અરજદાર આવી

નોટિસનો જવાબ આપવામાં નિષ્ફળ જાય, તો પ્રથમ દર્શનીય રીતે, એવું માનવું પડે કે તેની પાસે રજૂ કરવા માટે કોઈ બચાવ નથી અને પ્રશ્નવાળા ચેકની રકમ ચૂકવવા માટે બાધ્ય થાય તે પહેલાં તે ફક્ત સમય બગાડવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો છે.

૮. એ પણ બિનતકરારી હકીકત છે કે વ્યવહારિક રીતે અરજદારે દરેક તબક્કે બાબતને વિલંબિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે કારણ કે મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટ સમક્ષ પણ જ્યારે તેણે ફરિયાદીની ઉલટતપાસ કરવાની હતી, ત્યારે તેણે ઉલટતપાસની કામગીરીમાં ખૂબ લાંબા સમય સુધી વિલંબ કર્યો હતો અને તેથી, તેની ઉલટતપાસ કરવાનો હક બંધ કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ આંક-૨૭ નીચે તારીખ ૨૪મી મે, ૨૦૦૬ ના રોજ આદેશ દ્વારા રૂ. ૨૫૦/- ના માત્ર નામના ખર્ચે ફરિયાદીને પાછા બોલાવીને તે ફરીથી શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

૯. જો આપણે પુરાવાની ઝીણવટભરી તપાસ કરીએ, તો અપનાવવાનો મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે સમગ્ર પુરાવાનું કુલ મળીને મૂલ્યાંકન કરવાનું છે અને તેથી કોઈ નિષ્કર્ષ પર આવવા માટે અહીં-તહીંથી એક કે બે લીટીઓનું અલગથી વાંચન થઈ શકે નહીં. પરંતુ, વાસ્તવિકતા એ છે કે વૈધાનિક નોટિસની બવણી પછી, અરજદાર-આરોપીએ નોટિસના જવાબમાં પોતાનો બચાવ રજૂ કર્યો નથી અને તેથી, પ્રથમ દર્શનીય રીતે, રેકૉર્ડ પરથી જણાય છે કે ત્યારબાદ, અરજદાર

ચુકવણી ટાળવા માટે તમામ ઉપલબ્ધ બચાવ લેવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો છે.

૧૦. અન્યથા, નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૩૯ ની જોગવાઈ એકદમ સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ છે અને પૂરી પાડે છે કે જ્યાં સુધી વિપરીત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, એવું અનુમાન કરવામાં આવશે કે ચેકના ધારકને તે આપનાર વ્યક્તિ દ્વારા કોઈ દેવું કે અન્ય જવાબદારીની પૂર્ણ અથવા અંશતઃ ચુકવણી માટે પ્રાપ્ત થયો છે.

૧૧. એક્ટની કલમ ૧૩૮ પણ ખાસ કરીને પુષ્ટિ કરે છે કે જ્યાં કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા અન્ય વ્યક્તિને તે ખાતામાંથી કોઈપણ રકમ ચૂકવવા માટે બેંકર પાસે રાખેલા ખાતા પર દોરેલો કોઈ ચેક, કોઈ દેવા અથવા અન્ય જવાબદારીની પૂર્ણ અથવા અંશતઃ ચુકવણી માટે, બેંક દ્વારા વણચૂકવાયેલ પાછો ફરવામાં આવે છે, કાં તો તે ખાતામાં જમા થયેલી રકમ ચેક મંજૂર કરવા માટે અપર્યાપ્ત છે અથવા તે બેંક સાથે કરેલા કરાર દ્વારા ખાતામાંથી ચૂકવવા માટે ગોઠવાયેલી રકમ કરતાં વધી જાય છે, આવી વ્યક્તિએ ગુનો કર્યો છે તેમ માનવામાં આવશે અને આ એક્ટની અન્ય કોઈ જોગવાઈઓને બાધ આવ્યા વિના, બે વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય તેટલી મુદત માટેની કેદ અથવા ચેકની રકમ કરતાં બમણી હોઈ શકે તેટલા દંડ અથવા બંને સાથે શિક્ષા કરવામાં આવશે.

૧૨. એ બિનતકરારી હકીકત છે કે વર્ષ ૨૦૦૨ માં એક્ટમાં સુધારા પછી, સજા ૧ વર્ષથી વધારીને ૨ વર્ષ કરવામાં આવી છે. જો કે, આવા તમામ કેસોમાં, આવી કલમના વિસ્તરણની કૃપા મેળવવાનો હંમેશા પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો જે પૂરી પાડે છે કે આ કલમના હેતુ માટે, "દેવું અથવા અન્ય જવાબદારી" એટલે "કાનૂની રીતે અમલ ન કરાવી શકાય તેવું દેવું અથવા અન્ય જવાબદારી". તેથી, એવા ચિંતનશીલ ચુકાદાઓ છે કે જ્યાં "કાનૂની રીતે અમલ ન કરાવી શકાય તેવું દેવું" અથવા ફરીથી "અન્ય જવાબદારી" શબ્દસમૂહને અલગ અલગ રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે અને અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે પરંતુ એ સ્થાપિત કાયદો છે કે જ્યારે કલમના શબ્દો સ્પષ્ટ અને સરળ અર્થ ધરાવતા હોય ત્યારે તેને અદાલતો દ્વારા ખેંચવા, મર્યાદિત કરવા, બદલવા કે સુધારવા જોઈએ નહીં. અન્યથા પણ, એક્ટની જોગવાઈઓનો મૂળભૂત હેતુ એ જોવાનો છે કે વાણિજ્યિક વ્યવહારો દેવાની સમયસર ચુકવણી દ્વારા નિયમિત થાય.

૧૩. જ્યારે અરજદાર પોતાના અને ફરિયાદીની પત્ની સહિત અન્ય વ્યક્તિ દ્વારા કરાયેલા અન્ય વ્યવહારો પર આધાર રાખી રહ્યો છે પરંતુ માત્ર કેટલાક અન્ય વ્યવહારો અને નિર્ણયને કારણે, એવું કહી શકાય નહીં કે અરજદારે સાબિત કર્યું છે કે કાનૂની રીતે અમલ ન કરાવી શકાય તેવું કોઈ દેવું નથી અથવા ફરિયાદી તેને કોઈ નાણાં ધીરવા સક્ષમ ન હતો. જે મહત્વનું છે તે આવા કેસોમાં નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એટલે કે ચેક આપવાનું આરોપીનું કૃત્ય છે. એકવાર

કલમ ૧૩૯ હેઠળના અનુમાન ઉપરાંત ચેક આપવામાં આવે પછી, એક્ટની જ કલમ ૧૧૮ હેઠળ અનુમાન થઈ શકે છે જે પ્રકરણ નંબર XIII નો ભાગ છે જે પુરાવાના ખાસ નિયમો સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૧૧૮(એ) ખાસ કરીને પૂરી પાડે છે કે જ્યાં સુધી વિપરીત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, અવેજનું અનુમાન કરવામાં આવશે કે દરેક નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ અવેજ માટે લખવામાં આવ્યું હતું અને દોરવામાં આવ્યું હતું અને આપું દરેક ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ, જ્યારે તે સ્વીકારવામાં આવે, પૃષ્ઠાંકીત કરવામાં આવે, વાટાઘાટ કરવામાં આવે અથવા સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવે, ત્યારે અવેજ માટે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું, પૃષ્ઠાંકીત કરવામાં આવ્યું હતું, વાટાઘાટ કરવામાં આવ્યું હતું અથવા સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે, એક્ટની કલમ ૧૨૦ પૂરી પાડે છે કે ચેકના બનાવનારને પણ મૂળ રૂપે તેના દ્વારા કરવામાં આવેલા અથવા દોરેલા પૃષ્ઠાંકનની માન્યતાનો અસ્વીકાર કરવાની પરવાનગી નથી. તેવી જ રીતે, તે જ એક્ટની કલમ ૧૨૧ પણ પૃષ્ઠાંકન કરવાની પ્રોમિસરી નોટના લેનારની ક્ષમતાનો અસ્વીકાર કરવા સામે વિબંધ માટે ખાસ પૂરી પાડે છે જ્યારે એવું જણાવાયું છે કે પ્રોમિસરી નોટનો કોઈ બનાવનાર અને વિનિમય પત્રનો કોઈ સ્વીકારનાર [આદેશ અનુસાર ચૂકવવાપાત્ર], તેના પર યથા સમય ધારક દ્વારા દાવામાં, નોટ અથવા બિલના દરે, તે જ પૃષ્ઠાંકીત કરવા માટે લેનારની ક્ષમતાનો અસ્વીકાર કરવા માટે પરવાનગી આપવામાં આવશે નહીં. તેથી, ચેકના ધારકની તરફેણમાં ચોક્કસ અનુમાન કરવા માટે કોર્ટના નિયંત્રણો સાથે

પુરાવાના કેટલાક પેટા-નિયમો છે અને તેથી, જ્યાં સુધી, આપું અનુમાન સચોટ અને વિશ્વસનીય પુરાવા દ્વારા રદબાંધ ના કરવામાં આવે અને માત્ર રજૂઆત કરીને અથવા કેટલાક વાંધા રજૂ કરીને અથવા ઉક્ત નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ પર કોઈ શંકા ઊભી કરીને નહીં, નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટનો ધારક ચોક્કસપણે કાયદા અનુસાર આગળ વધવા માટે હકદાર છે અને ચેક દોરનારને શંકાના આધારે આવી રજૂઆતનો કોઈ લાભ મળી શકશે નહીં અને ખાસ કરીને, તેને સાબિત કરવા માટે કોઈ પુરાવાના અભાવે. એ બિનતકરારી અને સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે એક્ટ હેઠળ ઉપલબ્ધ અનુમાનને આરોપી દ્વારા પુરાવા રજૂ કરીને રદબાંધ કરી શકાય છે અને તેથી પુરાવાનો બોજ આરોપી પર છે.

૧૪. તેથી, આરોપી દ્વારા કોઈ સચોટ અને વિશ્વસનીય પુરાવાના અભાવે અને ઉપર જણાવ્યા મુજબ, જ્યારે અરજદાર-આરોપી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલો દસ્તાવેજી પુરાવો અનુમાનને રદબાંધ કરવા માટે પૂરતો નથી, વ્યવહારિક રીતે, રિવિઝનમાં કોઈ માલ નથી, ખાસ કરીને જ્યારે દોષસિદ્ધિની પુષ્ટિ કરતા નીચેની બે અદાલતોના સમવર્તી તારણો હોય.

૧૫. જો કે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલ જહોન કે. જહોન વિ. ટોમ વર્ગીસ અને અન્ય માં આપેલા ચુકાદા પર આધાર રાખી રહ્યા છે જે એઆઈઆર ૨૦૦૮ એસસી ૨૭૮ માં રિપોર્ટ થયેલ છે જેમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ધારણ કર્યું છે કે

અનુમાનના ખંડન અંગેના પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે, કોર્ટ પક્ષકારોના આચરણની નોંધ લઈ શકે છે જેમાં, અરજદારના જણાવ્યા મુજબ વર્તમાન કેસ જેવી જ પરિસ્થિતિને કારણે, સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે જો ફરિયાદી અન્ય રકમ વસૂલ કરવા માટે તેના અગાઉના દાવામાં નિષ્ફળ ગયો હોય તો એવું અનુમાન કરવાનું રહે છે કે તે આરોપીને વધુ નાણાં ધીરશે નહીં અને તેથી, સર્વોચ્ચ અદાલતે હાઈકોર્ટના નિર્ણયને બહાલી આપી છે કે આરોપીએ કોઈ દેવાની ચુકવણીમાં કોઈ ચેક આપ્યો નથી. જો કે, જો આપણે ચુકાદાની ચકાસણી કરીએ, તો એ સ્પષ્ટ થાય છે કે રિપોર્ટ થયેલા કેસમાં વ્યવહારો એ જ પક્ષકારો વચ્ચે હતા અને તેથી, જ્યારે કેસમાં ફરિયાદીએ આરોપી વિરુદ્ધ ત્રણ સિવિલ દાવા દાખલ કરવા પડ્યા હતા, ત્યારે સર્વોચ્ચ અદાલતે માન્યું છે કે પક્ષકારો વચ્ચે વારંવારના મુકદ્દમા પછી, તેમની વચ્ચે કોઈ વ્યવહાર હોઈ શકે નહીં. જ્યારે, વર્તમાન કેસમાં, અરજદાર અને સામાવાળા વચ્ચે અગાઉનો કોઈ મુકદ્દમો નથી. તેથી, જો અરજદાર દ્વારા અન્ય પક્ષકારો સાથે, સામાવાળાની પત્ની સહિત, અન્ય કોઈ મુકદ્દમો હોય, તો એવું કહી શકાય નહીં કે ફરિયાદી દ્વારા રજૂ કર્યા મુજબ કોઈ વ્યવહાર થયો ન હતો અને ત્યાં કોઈ અનુમાન હોઈ શકે નહીં જે અન્યથા કાયદા દ્વારા સાબિત થાય છે. તેથી, માત્ર આવા ચુકાદાને કારણે, એવું માની શકાય નહીં કે રિવિઝનમાં એવો કોઈ માલ છે કે જેથી નીચેની અદાલતોના સમવર્તી તારણોમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય, ખાસ કરીને, એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે વ્યવહારિક રીતે,

સર્વોચ્ચ અદાલતે એ હકીકત પર વિચાર કર્યો છે કે આ નિર્દોષ છૂટવાના સમવર્તી તારણો વિરુદ્ધ ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૩૬ હેઠળની અરજી છે અને તેથી, સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ પર વિચાર કર્યો છે કે સામાન્ય રીતે, જો બે વિચારો શક્ય હોય તો સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છૂટવાના ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં, નીચેની બે અદાલતોના સમવર્તી તારણોમાં હસ્તક્ષેપ કરવા સંમત થયા ન હતા. તેથી, આ ચુકાદો અરજદારને મદદરૂપ થશે નહીં જ્યારે વ્યવહારિક રીતે બે સમવર્તી તારણો તેની વિરુદ્ધ છે અને આ કોર્ટની રિવિઝનલ સત્તાક્ષેત્ર પણ માત્ર એ જોવા માટે મર્યાદિત છે કે સંપૂર્ણ ગેરકાયદેસરતા અને અનિયમિતતા ન હોય અને તેથી, આ કોર્ટે તે પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવું જોઈએ નહીં જે અન્યથા નીચેની બે અદાલતો દ્વારા સામાવાળાની તરફેણમાં મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે જો અન્ય વિચાર અથવા અર્થઘટન શક્ય હોય તો પણ.

૧૬. અરજદાર રંગપ્પા વિ. શ્રી મોહન ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર પણ આધાર રાખી રહ્યા છે જે (૨૦૧૦) ૧૧ એસસીસી ૪૪૧ માં રિપોર્ટ થયેલ છે જેમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ધારણ કર્યું છે કે અદાલતોએ વિચારવું પડશે કે કલમ ૧૩૮ માં ગણાવેલ ગુનાના ઘટકો પૂરા થયા છે કે કેમ અને જો એમ હોય તો, શું આરોપી કલમ ૧૩૮ હેઠળના વૈધાનિક અનુમાનને રદબાતી કરવા માટે સક્ષમ હતો. જો કે, સમગ્ર ચુકાદાનું વાચન તેનાથી વિપરીત સ્પષ્ટ કરે છે કે

વ્યવહારિક રીતે સર્વોચ્ચ અદાલતે ધારણ કર્યું છે કે ફરિયાદ પ્રથમ દર્શનીય રીતે, કાનૂની રીતે અમલ કરાવી શકાય તેવા દેવા કે જવાબદારીનું અસ્તિત્વ જાહેર કરે છે અને જ્યારે આરોપી પાસે ચેક પરની સહીનો અસ્વીકાર કરવા માટે કોઈ કારણ ન હોય, કલમ ૧૩૮ હેઠળનું વૈધાનિક અનુમાન કામમાં આવે છે અને જો સંભવિત બચાવ ઉભો કરવા સિવાય તેને રદબાતી કરવામાં આવ્યો ન હતો, આરોપીની દોષસિદ્ધિને બહાલી આપવામાં આવી હતી.

૧૭. તેથી, વ્યવહારિક રીતે જ્યારે અરજદાર કોઈ સચોટ અને વિશ્વસનીય પુરાવો સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે, જેથી વૈધાનિક અનુમાનને રદબાતી કરી શકાય, જેમ કે ઉપર ચર્ચા કરી છે, માત્ર તેણે કેટલાક બચાવ અને સંભાવનાઓ રજૂ કરી હોવાથી, તે તેને દોષસિદ્ધિમાંથી બચાવશે નહીં. આથી, એવું લાગે છે કે વ્યવહારિક રીતે કલમ ૧૩૮ હેઠળ માત્ર સંભવિત બચાવ એ ચેક ન આપવો અથવા ફરિયાદી દ્વારા શોધાયેલ ખોવાયેલો ચેક હોઈ શકે છે, પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ સંબંધ નથી અથવા અન્ય કોઈ સમાન બચાવ હોઈ શકે છે, જેથી માનવામાં આવે કે આરોપીએ કોઈ કાનૂની દેવું ચૂકવવા માટે ફરિયાદીની તરફેણમાં ક્યારેય ચેક આપ્યો નથી, જે અરજદાર દ્વારા ક્યારેય રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી કે સાબિત કરવામાં આવ્યો નથી.

૧૮. વર્તમાન કેસમાં, પક્ષકારો વચ્ચેના સંબંધ અંગે કોઈ મુદ્દો નથી. ચેકના

દુરુપયોગ અથવા ચેક ખોવાઈ જવા અંગે કોઈ મુદ્દો કે પુરાવો નથી અને તેથી, ફરિયાદી કેટલીક હકીકતો પર મૌન છે જે અન્યથા નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ હેઠળ ગુનો કરવાની વિચારણા માટે મહત્વપૂર્ણ અને સુસંગત નથી, એવું કહી શકાય નહીં કે અરજદાર પોતાની નિર્દોષતા સાબિત કરવામાં સફળ રહ્યો છે અથવા તેણે ફરિયાદીના પુરાવાને રદબાતી કર્યા છે જેથી તેની તરફેણમાં નિર્દોષ છૂટવાની પુષ્ટિ થઈ શકે.

૧૯. કેસની ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને કે અન્યથા રિવિઝનલ સત્તાક્ષેત્ર મર્યાદિત છે જે નીચેની બે અદાલતો દ્વારા હકીકતના બે સમવર્તી તારણો હોય ત્યારે સમગ્ર પુરાવાના પુનઃ મૂલ્યાંકનની મંજૂરી આપતું નથી. તેથી, કેસની ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગો અને ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, રિવિઝન અરજીમાં કોઈ માલ નથી, અને તેથી, રિવિઝન અરજી રદ કરવામાં આવે છે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી તાત્કાલિક ટ્રાયલ કોર્ટને મોકલી આપવી. ટ્રાયલ કોર્ટે કાયદા અનુસાર દોષસિદ્ધિના આક્ષેપિત ચુકાદાની અમલવારી માટે આગળ વધવું.

વધુ આદેશ

અરજદાર માટેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી સૌરભ એમ. પટેલે જણાવ્યું હતું કે આ આદેશ પર મનાઈદુકમ આપવો જોઈએ, કારણ કે અરજદાર યોગ્ય કોર્ટ સમક્ષ આવા આદેશને પડકારી શકે છે. જો કે, વિવાદ ૨૦૦૪ થી ચેકની રકમ ન

ચૂકવવા સંબંધિત છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, આદેશ મોકૂફ રાખી શકાય છે અને અરજદાર આજે થી ૧૦ દિવસની અંદર આ કોર્ટ સમક્ષ ચેકની બાકી રકમ નિષ્ફળ ગયા વિના જમા કરાવે તે શરતે જ અરજદારને ચાર અઠવાડિયાની અંદર આત્મસમર્પણ કરવાનો સમય આપી શકાય છે. જો આવી રકમ ૧૦ દિવસની અંદર જમા કરાવવામાં નહીં આવે, તો રજિસ્ટ્રી આક્ષેપિત આદેશની અમલવારી માટે ટ્રાયલ કોર્ટને યાદી મોકલશે. આ સૂચનાઓ સાથે, આ આદેશ જ અઠવાડિયા માટે મોકૂફ રાખવામાં આવે છે અને, તેથી, અરજદારને જ અઠવાડિયાની અંદર આત્મસમર્પણ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. જી. શાહ)

આશિષ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.